وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی

ژمارە: ١٧٠٣١ لە ٢٠٢٤/٩/٣

پاڵپشت بە (ماددەی پەنجایەم) لە یاسای وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی هەرێمی کوردستان-عێراق ژمارە (١٠)ی ساڵی ٢٠٠٨ی هەموارکراو ، و کۆنووسی کۆبوونەوەی ژمارە (٤)ی ساڵی ٢٠٢٤ی (ئەنجومەنی وەزارەت)، بڕیاردرا بە دەرکردنی ئەم ڕێنماییەی خوارەوە:

ڕێنمایی ژمارە (٨)ی ساڵی ٢٠٢٤

ڕێنمایی خوێندنی باڵا/دیپلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی بە شێوەی بڕوانامەی هاوبەش (Joint Degree)
لە زانکۆ حکومییەکانی هەرێمی کوردستان لەگەڵ زانکۆکانی دەرەوەی وڵات

ماددەی (١): پێناسەکان:

مەبەست لەم دەستەواژانەی خوارەوە، بریتییە لەو واتایانەی کە بەرامبەریان نووسراوە کە لەم ڕێنماییەدا هاتووە:

- **حکومەت:** حکومەتی هەرێمی کوردستان-عێراق.
- **وەزارەت:** وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی هەرێمی کوردستان-عێراق.
- **فەرمانگە:** فەرمانگەی توێژینەوە و پەرەپێدان.
- **زانکۆی ناوخۆ**: زانکۆ حکومییەکانی هەرێمی کوردستان-عێراق.
- **زانکۆی دەرەکی**: زانکۆ و داموودەزگا ئەکادیمییەکانی دەرەوەی وڵات کە لە لایەن وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی هەرێمی کوردستان باوەرپێکراون، کە ریزبەندی زانکۆ و داموودەزگا ئەکادیمییەکە لە ریزبەندی زانکۆ نێودەوڵەتیەکان لە (١٠٠٠) هەزار زیاتر نەبێت بەپێی ریزبەندی شەنگەهای. هەر کاتێک ریزبەندی لە (١٠٠٠) زیاتر بوو، ئەوا لە دەسەڵاتی وەزیری خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی دەبێت بۆ بڕیاردان لەسەری.
- **کۆلیژ :** کۆلیژ/فاکەڵتی/سکوڵەکان.
- **کۆلیژ ە پزیشکیەکان**: کۆلیژ ەکانی پزیشکی گشتی و پزیشکی ددان و دەرمانسازی.
- **بەش:** بەشی زانستی لە کۆلیژ ەکان.
- **دیپلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی بە شێوەی بڕوانامەی هاوبەش (Joint Degree):** ئەم شێوازە خوێندنەیە کە لە لایەن یەکێک لە زانکۆ حکومییەکانی هەرێمی کوردستان بە هاوبەشی لەگەڵ زانکۆکانی دەرەوەی وڵات دەکرێتەوە و لە لایەن هەردوو لایەنەوە بڕوانامەی هاوبەش بە قوتابیان/خوێندکارانی دەرچوو دەبەخشن.
- **یاسای وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی**: یاسای وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی هەرێمی کوردستان-عێراق ژمارە (١٠)ی ساڵی ٢٠٠٨ی هەموارکراو.

ماددەی (٢): مەرجە گشتیەكانی پێشكەشكردن بۆ خوێندنی دیپلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی:

یەكەم: تێكڕای نمرە (معدل): بۆ مەبەستی پێشكەشكردن، تێكرای نمرە (معدل)ی بەكالۆریۆس مەرج نییە. واتە هەر خوازیارێک تێكرای نمرە (معدل)ی بەكالۆریۆسی (٥٠%) بە سەرەوە بێت، مافی پێشكەشكردنی هەیە.

دووەم: توانستی زمانی ئینگلیزی:

١- توانستی زمانی ئینگلیزی مەرجە بۆ پێشكەشكردن، بۆیە خوازیاری گشت بەشەكان پێویستە لە ماوەی پرۆسەی پێشكەشكردن یەكێک لەم دوو مەرجانەی خوارەوە دەستەبەر بكات، بە پێچەوانەوە مافی پێشكەشكردنی نییە:-

أ. خوازیار ئاستی (**Pre-intermediate**)ی بە شێوازی كۆن و ئاستی (**Intermediate**) بە شێوازی نوێ لە سێنتەرەكانی زمان لە زانكۆ حكومیەكانی كوردستان بە سەركەوتوویی تەواو كردبێت و بڕوانامەی بەدەست هێنابێت.

ب. خوازیار دەتوانێت نمرەی (٥)ی لە تاقیكردنەوەی نێودەوڵەتی (**IELTS- Academic**) یاخود لە تاقیكردنەوە هاوتاكانی وەكو (**Pearson Academic- PTE٥٢ ,TOEFL- iBT ٥٩,TOEFL- PBT٤١٤**) بەدەست هێنابێت.

٢- سەبارەت بە ئەنجامدانی تاقیكردنەوەی نێودەوڵەتی توانستی زمانی ئینگلیزی وەكو (**PEARSON- PTE, TOEFL, IELTS**) تەنها لە سێنتەرەكانی پارێزگا و ئیدارە سەربەخۆكانی هەرێمی كوردستان و هەروەها لەگەڵ وڵاتانی (ئەمریكا و بەریتانیا و كەنەدا و نیوزلەندا و ئوستراليا) كاری پێدەكرێت، بە پێچەوانەوە كاری پێناكرێت و پشتگوێ دەخرێت.

٣- پێویستە لەسەر زانكۆكان ڕاست و دروستی (صحة صدور) بۆ بڕوانامەی توانستی زمانی ئینگلیزی تاقیكردنەوەكانی (**IELTS** و **TOEFL** و **PEARSON- PTE**)ی پێشكەشكاران ئەنجام بدەن.

٤- بڕوانامەی خولی زمانی ئینگلیزی سێنتەرەكانی زمانی زانكۆ حكومیەكانی كوردستان بۆ ماوەی (٣) سێ ساڵ كاری پێدەكرێت. هەروەها تاقیكردنەوە نێودەوڵەتیەكانی زمانی ئینگلیزی وەكو (**PEARSON- Academic- PTE ،TOEFL ،IELTS- Academic**) بۆ ماوەی (٣) سێ ساڵ (لەسەر بنەمای ڕێكەوتی تاقیكردنەوە) كاری پێدەكرێت بە مەرجێك بڕوانامەكانی (**-IELTS Academic، TOEFL، PEARSON- Academic- PTE**) كە ماوەی دوو ساڵیان بەسەر تێپەڕیووە، پێویستە پێشووتر ڕاست و دروستی بۆ بڕوانامەكانیان لە زانكۆكان ئەنجام درابێت.

سێیەم: هەڵسەنگاندنی توانستی زانستی:

١- هەڵسەنگاندنی توانستی زانستی لە ڕێگەی چاوپێكەوتن بۆ خوازیارەكان لە لایەن لیژنەیەكی پسپۆڕی پەیوەندیدار بە بەشەكە ئەنجام دەدرێت و لیژنەكە لەسەر پێشنیاری سەرۆكایەتی بەش بە فەرمانی كارگێری لە لایەن ڕاگرایەتی كۆلێژ بەشێوەی نهێنی پێكدەهێنرێت.

٢- پرۆسەی چاوپێکەوتن لەسەر (١٠) دە نمرە ئەنجام دەدرێت و مەرجە خوازیار لە چاوپێکەوتن دەربچێت و (٥) پێنج نمرە بەدەست بهێنێت، بە پێچەوانەوە خوازیار مافی چوونە نێو پێشبڕکێی وەرگرتنی نییە.

٣- دەکرێت زانکۆی دەرەکی بەشداربێت لە پرۆسەی هەڵسەنگاندنی توانستی زانستی بەو شێوەیەی زانکۆی ناوخۆ و دەرەکی ڕێکدەکەون.

٤- بۆ مەبەستی دەرئەنجامی هەڵسەنگاندنی توانستی زانستی مامەڵە لەگەڵ پۆینت ناکرێت، بەڵکو مامەڵە لەگەڵ نمرەی بەدەستهاتوو دەکرێت (واتە نمرەکان جبر ناکرێن و کێرڤ نادرێت لە کاتی تاقیکردنەوەی توانستی زانستی).

٥- ئەگەر هاتوو مامۆستا پەیوەندی خزمایەتی تاوەکو پلە (٤) چواری لەگەڵ خوازیاری دیپلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی لە هەمان پسپۆری خۆیدا هەبوو، ئەوا نابێت مامۆستایەکە بەشداری لە پرۆسەی چاوپێکەوتن بکات، ئەمەش لە پێناو پیشەیی و شەفافیەت پاراستن لە ئەنجامدانی کاروبارە زانستیەکان.

چوارەم: تەمەن:میچ (سقف)ی تەمەنی خوازیار مەرج نییە بۆ پێشکەشکردن، لەبەرئەوەی خوێندنەکە بە شێوازی پاراڵێل دەبێت.

پێنجەم: ساڵانی خزمەت:

١- بۆ خوازیارانی دانەمەزراو لە یەکێک لە دامودەزگاکانی حکومی لە هەرێمی کوردستان و عێراق، بە بێ هەبوونی مەرجی ساڵانی دەرچوون و تێپەڕین بەسەر بەدەستهێنانی دوا بڕوانامە، ڕاستەوخۆ مافی پێشکەشکردنیان هەیە و بۆ ئەم مەبەستەش خوازیاران پێویستە بەڵێننامەی یاسایی لە سەرۆکایەتی زانکۆکان واژوو بکەن کە لە هیچ دامو دەزگایەکی حکومی هەرێمی کوردستان و عێراق دانەمەزراون، لە حاڵەتی پێشکەشکردنی زانیاری نادروست، قوتابی/خوێندکار ڕاستەوخۆ فەرمانی سڕینەوەی ناوی (ترقین قید)ی بۆ دەردەکرێت و ڕێکاری یاسایی بەرامبەر دەگرێتە بەر.

٢-بۆ خوازیارانی دامەزراو (فەرمانبەری هەمیشەیی) لە دامودەزگاکانی حکومی لە هەرێمی کوردستان و عێراق، مەرجی ساڵانی خزمەت بەپێی یاسا و پەیڕەو و ڕێنماییە کارپێکراوەکان لە هەرێمی کوردستان دەبێت.

شەشەم: سەبارەت بەو خوازیارانەی کە دانیشتووی دەرەوەی هەرێمی کوردستانن یان هەڵگری ڕەگەزنامەی عێراقی نین: هاوڵاتی دەرەوەی هەرێمی کوردستان و دەرەوەی عێراق مافی پێشکەشکردنی بە شێوازی پاراڵێل بە هەمان مەرج و پێوەرەکانی هاتوو لەم ڕێنماییە هەیە و ڕاستاندن (صحة صدور)ی گشت بەڵگە و پێویستیەکانیان دەکرێت.

حەوتەم: دەکرێت لە لایەن هەردوو زانکۆی ناوخۆ و زانکۆی دەرەکی مەرجی دیکەی پێشکەشکردن زیاد بکرێت، کە ناکۆک نەبێت لەگەڵ مەرجەکانی هاتوو لەم ڕێنماییە.

ماددەی (٣): پێشبڕکێی وەرگرتن و پێوەرەکانی سیستەمی ڕیزبەندی بەپێی ڕێژەی خاڵ:

پێوەری سیستەمی خاڵبەندی بۆ پێشبرکێی وەرگرتن لەسەر بنەمای (تێکرای نمرەی بەکالۆریۆس و هەڵسەنگاندنی توانستی زانستی لە ڕێگەی چاوپێکەوتن و توانستی زمانی ئینگلیزی یان هەر پێوەرێکی دیکە کە لە لایەن هەردوو زانکۆی ناوخۆیی و دەرەکی زیاد بکرێت) دەبێت، هەروەها ئەو خوازیارانەی بەرزترین خاڵیان بەدەستهێنا، ئەوا بە پێی ڕێژەی پلان و ژمارەی کورسییەکانی پەسەندکراو لە لایەن وەزارەت وەردەگیرێن، بەم شێوەی خوارەوە:

١- تێکڕای نمرەی (٥٠%)ی بڕوانامەی بەکالۆریۆس هیچ خاڵ وەرناگرێت بۆ چوونە ناو پێشبرکێ، بە زیادبوونی هەر نمرەیەک خاڵێک وەردەگرێت.

٢- لەبەر ئەوەی هەڵسەنگاندنی توانستی زانستی لە ڕێگەی چاوپێکەوتن لەسەر (١٠) دە نمرە ئەنجام دەدرێت، بۆیە بەدەستهێنانی نمرەی (٥) پێنچ لە تاقیکردنەوەکە هیچ خاڵ وەرناگرێت و (٠) سفر (خاڵ)ی دەبێت و بە زیادبوونی هەر نمرەیەک (١) یەک خاڵی بۆ زیاد دەکرێت.

٣- بڕوانامەی توانستی زمانی ئینگلیزی خوازیاران، خاڵی لەسەر دەبێت لە کاتی چوونە ناو پێشبرکێ بەم شێوەیەی خوارەوە:

وەرگرتنی خاڵ بۆ پێشبرکێ	Pearson-Academic (PTE)	TOEFL-PBT	TOEFL-iBT	IELTS - Academic	تەواوکردنی ئاست (Level) لەسەنتەری زمان بە شێوازی نوێ	تەواوکردنی ئاست (Level) لە سەنتەری زمان بە شێوازی کۆن
٠ خاڵ	٥٨ - ٥٢	٤٦٦ - ٤١٤	٦٥ - ٥٩	٥	**Intermediate**	**Pre- intermediate**
٥ خاڵ	٦٦ - ٥٩	٤٩٦ - ٤٦٧	٧٢ - ٦٦	٥,٥	-	-
١٠ خاڵ	٦٩ - ٦٧	٥٤٩ - ٤٩٧	٧٩ - ٧٣	٦	**Advanced**	**Intermediate**
١٥ خاڵ	٧٠ و زیاتر	٥٥٠ و زیاتر	٨٠ و زیاتر	٦,٥ و زیاتر	-	-

٤- دەکرێت لە لایەن هەردوو زانکۆی ناوخۆ و دەرەکی پێوەری دیکەی پێشبرکێی خاڵبەندی زیاد بکرێت، بە مەرجێک ناکۆک نەبێت لەگەڵ خاڵەکانی هاتوو لەم ڕێنماییە.

ماددەی (٤): مەرج و پێداویستی کردنەوەی خوێندنی دبلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی لە زانکۆکانی ناوخۆ:

١- هەر بەشێکی زانستی، مەرجە بە لایەنی کەم (٥) پێنچ هەڵگری بڕوانامەی دکتۆرا یان هەڵگری پلەی زانستی (مامۆستا)ی هەبێت و پسپۆری گشتیان لە هەمان پسپۆری بەشەکە بێت، و مەرجە ئەو مامۆستایانە لەسەر میلاکی هەمیشەیی بەش بن یان تەنسیبکراو بن لە هەمان ئەو بەشە یاخود شەراکەتی ئەکادیمی هاوبەشی لەگەڵ زانکۆکانی دەرەوەی وڵات هەبێت سەبارەت بە ئاڵوگۆڕی ستافی وانەوتنەوە بەپێی ڕێکەوتننامەیەکی فەرمی، بە مەرجێک نیوەی ژمارەی ستافی ئاماژەپێکراو لە سەرەوە میلاکی هەمیشەیی یان تەنسیکراوی ئەو بەشە بن کە خوێندنەکە دەکاتەوە و نیوەی دووەمی ستافەکە لە زانکۆکەی دەرەوەی وڵات بن و بە شێوەی کردەیی بەشداربن لە

پرۆسەی وانەوتنەوە. لەم لایەنەوە پێویستە ئەو ستافە زانستییەی کە میلاکی بەشێکی دیاریکراون لە بەشێکی دیکە دووبارە نەبنەوە.

٢- پێویستە بەشەکە لە زانکۆی ناوخۆ هەبێت و لە زانکۆ دەرەکیەکە لە پسپۆری گشتی یان پسپۆری وورد یەک بگرنەوە یاخود پسپۆری بەشەکانیانی زانکۆی ناوخۆ و دەرەکی تەواوکەری یەکتر بن.

٣- پێویستە بەشەکە بە لایەنی کەم (٢) دوو خولی دەرچوونی بەکالۆریۆسی هەبێت.

٤- سەبارەت بە پسپۆری کۆلیژ ە پزیشکییەکان، مەرجەکانی (١ و ٢ و ٣) سەرەوە لەسەر ئاستی کۆلێژ ئەژمار دەکرێت.

٥- سەبارەت بە بەشە هاوشێوەکانی زانکۆی ناوخۆ، دەکرێت لە کاتی هەبوونی مەرجەکانی (١ و ٢ و ٣)ی سەرەوە، ستافی بەشەکان تێکەڵ بکرێن بە مەبەستی دەستەبەرکردنی ستاف بۆ کردنەوەی خوێندنی دیپلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی لە هەردوو بەش و ستافی بەشەکان بەشێوەیەکی هاریکار بەشدار بن لە پرۆسەی خوێندندا.

٦- زانکۆ حکومیەکانی هەرێمی کوردستان دەتوانن پلانی خوێندنی دیپلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی ئامادە بکەن لەو بەشانەی کە پێشووتر خوێندنی دیپلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی تێدا کراوەتەوە و ئێستاش مەرجی (١ و ٢ و ٣)ی سەرەوە و پێداویستی بەردەوامیان تێدایە، واتە بەپێی هەبوونی مامۆستای پسپۆر بە پلەی زانستی و هەبوونی پێداویستیە زانستییەکانی دیکەی خوێندن.

٧- سەبارەت بەو بەشانەی کە بۆ یەکەم جارە دەیانەوێت خوێندنی باڵا/دیپلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی بکەنەوە و مەرجەکانی (١ و ٢ و ٣ و ٤ و ٥)ی سەرەوەیان تێدایە، دەتوانن پرۆپۆزەڵی کردنەوەی خوێندن پێشکەش بە وەزارەت /فەرمانگە بکەن بە مەبەستی وەرگرتنی ڕەزامەندی و پەسەندکردنی.

٨- کردنەوەی خوێندنی دبلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی لە هەر بەشێکی زانستی و پسپۆڕییەک لە زانکۆ ناوخۆ لەسەر بنەمای پێویستی بازاڕی کاری کوردستان و پێویستی دامەودەزگاکانی حکومی لە هەرێمی کوردستان و پێویستی کەرتی تایبەت بەو پسپۆڕییە دەبێت. لێرەدا بەش و کۆلیژ و زانکۆکان بەرپرسن لە جێبەجێکردن و دیراسەتکردنی ئەم بابەتە.

ماددەی (٥): پێداویستیە زانستییەکانی وەرگرتنی بڕوانامەی دیپلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی:

١- زمانی سەرەکی خوێندن لە زانکۆی دەرەکی بە زمانی ئینگلیزی دەبێت، و لە زانکۆی ناوخۆ بە زمانی کوردی یان بە زمانی عەرەبی یان بە زمانی ئینگلیزی یاخود بە هەر سێ زمانەکە دەبێت.

٢-ووردەکاری شێوازی پرۆگرامی خوێندنی سیمستەرەکانی خوێندنی دیپلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی بە ڕێنماییەکی پاشکۆ دەردەچێت.

٣-بڕوانامەی دیپلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی بە شێوەی بڕوانامەی هاوبەش (**Joint Degree**) بە ناو و لۆگۆ و واژووی هەردوو زانکۆی ناوخۆ و زانکۆی دەرەکی بە قوتابی و خوێندکاری سەرکەوتوو دەبەخشرێت.

٤-بڕوانامەی خوێندنی دیپلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی، بڕوانامەیەکی پیشەییە و بۆ مەبەستی بەرزکردنەوەی تواناکان و پێشخستنی ئاستی پیشەیی خوازیار لە پسپۆڕییەکە بەکار دێت و، بۆ مەبەستی بەرزکردنەوەی نمرە (تحسين معدل)ی بڕوانامەی بەکالۆریۆس بۆ پێشکەشکردن بۆ خوێندنی باڵا/ماستەر بەکار نایەت. بۆ ئەم مەبەستەش پێویستە خوازیار لە کاتی پڕۆسەی پێشکەشکردن بەڵێننامەی یاسایی لە سەرۆکایەتی زانکۆ واژوو بکات کە ئاگادارە ئەم خوێندن و بڕوانامەیە پیشەییە و ئەکادیمی نییە.

٥-لە کاتی پێدانی بەخشینی بڕوانامەی دیپلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی لە لایەن زانکۆکان، پێویستە بە ڕوونی لەسەر بڕوانامەکە ئاماژە بدرێت کە ئەم بڕوانامەیە پیشەییە و بۆ مەبەستی ئەکادیمی و بەرزکردنەوەی تێکرای نمرەی بڕوانامەی بەکالۆریۆس بەکار نایەت.

٦-ماف و ئیمتیازاتی دارایی و کارگێری بڕوانامەی دیپلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی لە لایەن وەزارەتی دارایی و ئابووری هەرێمی کوردستان دەستنیشان دەکرێت پاڵپشت بە ڕێنماییە داراییەکان.

٧-قوتابی/خوێندکار لە تاقیکردنەوەی هەر یەک لە بابەتەکانی سیمستەری یەکەم و دووەم، مەرجە نمرەکەی لە (٦٠%) کەمتر نەبێت و لە کۆتایی هەردوو سیمستەرەکەدا تێکڕای نمرە (معدل)ی لە (٧٠%) کەمتر نەبێت لەسەر بنەمای کریدیتەکانی بابەتەکانی سیمستەرەکان، بە پێچەوانەوە ڕاستەوخۆ فەرمانی سڕینەوەی ناو (ترقين قيد)ی لە لایەن زانکۆوە دەردەکرێت.

٨-دوای تەواوبوونی تاقیکردنەوەکانی سیمستەری یەکەم و سیمستەری دووەمی خولی یەکەم، تاقیکردنەوەکانی سیمستەری یەکەم و سیمستەری دووەمی خولی دووەم بەڕێوەدەچێت، ئەگەر قوتابی/خوێندکار لە یەکێک لە بابەتەکانی خولی دووەم دەرنەچوو، ئەوا ڕاستەوخۆ فەرمانی سڕینەوەی ناو (ترقين قيد)ی لە لایەن زانکۆوە دەردەچێت.

٩-تاقیکردنەوەی خولی دووەم تەنها لەسەر نمرەی (٥٠٪)ی تاقیکردنەوەی کۆتایی کۆڕس ئەنجام دەدرێت و مەرجە تێکڕای نمرە (معدل)ی لە (٧٠%) کەمتر نەبێت، بە پێچەوانەوە فەرمانی سڕینەوەی ناو (ترقين قيد)ی لە خوێندن لە لایەن زانکۆکەیەوە بۆ دەردەکرێت.

١٠- دەکرێت لیژنەی زانستی بەشی پەیوەندیدار دوای وەرگرتنی ڕەزامەندی ئەنجومەنی بەش لە زانکۆی ناوخۆ بە هەماهەنگی لەگەڵ زانکۆی دەرەکی، هەر پێداویستیەکی دیکەی ئەکادیمی لە ماوەی خوێندنەکە زیاد بکات بۆ قوتابی و خوێندکاران بۆ وەرگرتنی بڕوانامە کە لە ناوەڕۆکی ئەم ڕێنمایە نەهاتووە، بە مەرجێك ناكۆك نەبێت لەگەڵ ناوەڕۆکی ئەم ڕێنماییە و بە ئاگاداری وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی.

١١- ماوەی خوێندنی دیپلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی بریتیە لە (١) یەک ساڵی ئەکادیمی و (٦٠) (ECTS) دەبێت.

١٢-دەکرێت لە ماوەی خوێندنەکەدا، قوتابی/خوێندکار بۆ سیمستەری یەکەم یان سیمستەری دووەمی خوێندن بە شێوەی میوانداری یان بە شێوەی (Mobility) بچێتە دەرەوەی وڵات بەپێی ڕێکەوتنامەیەکی فەرمی لە نێوان زانکۆی ناوخۆ و زانکۆی دەرەکی، بە مەبەستی وەرگرتنی یەکێک لە سیمستەرەکانی خوێندن لە زانکۆی دەرەکی هاوبەش لە خوێندنەکە. لەم حاڵەتەدا تێکرای خەرجی چوونە دەرەوە، لەسەر ئەستۆی خودی قوتابی/خوێندکارەکە دەبێت.

١٣-پێویستە زانکۆی دەرەکی بەشدار بێت لە پرۆسەی خوێندن و بۆ ئەم مەبەستەش مەرجە یان قوتابی/خوێندکار سیمستەرێکی خوێندن لەزانکۆی دەرەکی وەربگرێت یاخود ستافی وانەوتنەوەی زانکۆی دەرەکی ڕاستەوخۆ بەشێوەیەکی کردەیی بەشدار بێت لەپرۆسەی وانەوتنەوەی ژمارەیەک بابەت لە یەکێک لە سیمستەرەکانی خوێندن لە زانکۆی ناوخۆ بە مەرجێک لە (٢)دوو بابەت کەمترنەبێت.

ماددەی (٦): حوکمە گشتییەکان:

١- دەستنیشانکردنی هەڵگرانی بڕوانامەی بەکالۆریۆس لە لایەن (لیژنەی زانستی بەش) و (ئەنجومەنی بەش)ی پەیوەندیدار لە زانکۆی ناوخۆ دەبێت بە هەماهەنگی لەگەڵ زانکۆی دەرەکی لەو بەشانەی کە مافی پێشکەشکردنیان بۆ درێژەدان بە خوێندنی دیپلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی هەیە.

٢- هیچ مامەڵەیەکی پێشکەشکراو وەرناگیرێت ئەگەر سەرجەم دۆکیۆمێنتەکان تەواو نەبێت تا دوایین ڕۆژی پێشکەشکردن، بە پێچەوانەوە خوازیار مافی بەشداربوونی لە هەڵسەنگاندنی توانستی زانستی لە ڕێگەی چاوپێکەوتن نابێت و (یاریدەدەری سەرۆک زانکۆکان بۆ کاروباری زانستی و خوێندنی باڵا و بەڕێوەبەری خوێندنی باڵا لە سەرۆکایەتی زانکۆ و ڕاگری کۆلیژ و سەرۆکی بەش و بەرپرسی خوێندنی باڵا لە کۆلیژ و لیژنەی ووردبینی کردن) لە زانکۆی ناوخۆ بەرپرسیارن لە ووردبینیکردنی دۆکیۆمێنتەکان و دەستنیشانکردنی لیستی ئەو پێشکەشکارانەی کە مافی هەڵسەنگاندنی توانستی زانستیان لە ڕێگەی چاوپێکەوتن هەیە، هەروەها وەزارەت/فەرمانگە مافی هەیە چاودێری و بەدواداچوون و وردبینی دۆکیومێنتەکان و پرۆسەی پێشکەشکردن بکات.

٣-لە کاتی پرۆسەی پیشکەشکردن، ئەگەر خوازیار فەرمانبەری هەمیشەیی لە یەکێک لە دامودەزگاکانی حکومی لە هەرێمی کوردستان و عێراق بێت، ئەوا بەپێی ئەو مەرجانەی لە پەیڕەوی ژمارە (١١)ی ساڵی (٢٠٢١)ی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران و ڕێنمایی ژمارە (٥)ی ساڵی (٢٠٢١)ی وەزارەت تایبەت بە پێدانی مۆڵەتی خوێندن لە هەرێمی کوردستان هاتووە، پێویستە نووسراوی لاری نەبوون پێشکەش بەو زانکۆیە بکات کە دەیەوێت داواکاری پێشکەش بکات.

٤- بـۆ فەرمـانبەرانی هەمیشـەیی لە دامودەزگاکـانی حکـومی لە هەرێمـی کوردسـتان و عێـراق کە شایستەی مۆڵەتی خوێندن دەبن بەپێی یاسا و پەیـڕەوی ژمـارە (١١)ی سـاڵی (٢٠٢١)ی سـەرۆکایەتی ئەنجـومەنی وەزیـران و ڕێنمـایی ژمـارە (٥)ی سـاڵی (٢٠٢١)ی وەزارەت تـایبەت بە پێـدانی مـۆڵەتی خوێندن لە هەرێمی کوردستان، مۆڵەتی خوێندنی ناوخۆ لە زانکۆ حکومیەکانی هەرێم بۆ خوێنـدنی دیپلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی بە شێوەی خۆتەرخانکردنی تەواو (التفرغ التام) دەبێت.

٥- هەر فەرمـانبەرێکی وەرگیـراو لە خوێنـدنی دیپلـۆمی بـاڵای یەک سـاڵەی پیشـەیی، ئەگەر پـێش دەسـتپێکردن بە پرۆسـەی خوێنـدن لە پێشـبرکێی مـۆڵەتی خوێنـدن نەیتـوانی سـەرکەوتوو بێـت و مۆڵەتی خوێندنی بەدەست نەهێنا، ئەوا ڕاستەوخۆ فەرمـانی زانکـۆیی وەرگیرانـی لە خوێنـدنەکەی هەڵدەوەشێتەوە.

٦- ئەو پیشکەشکارەی کە بە شێوەی میلاکی هەمیشەیی دانەمەزراوە، پێویستە بەڵێننـامەی یاسـایی لە سەرۆکایەتی زانکۆ واژوو بکات کە لە هیچ دامووەزگایەکی حکومی لە هەرێمی کوردستان و عێراق دانەمەزراوە، ئەگەر زانیاری نادروستی دابێت ئەوا ڕاستەوخۆ فەرمانی سڕینەوەی ناوی لە خوێنـدن بۆ دەردەکرێت و هەموو بەرپرسیاریەتی یاسایی دەکەوێتە ئەستۆ.

٧- خوێندنی دیپلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی لە دەوامی بەیانیان دەبێت.

٨- بـە هـیچ شـێوەیەك ناکرێـت قوتـابی/خوێنـدکار خوێندنەکـەی بگوازێتـەوە بـۆ زانکۆیـەکی دیکـە لە ناوەوەی هەرێمی کوردستان یاخود دەرەوەی هەرێم و دەرەوەی وڵات، یان بە پێچەوانەوە.

٩- ئەگەر لە بەشێك بە تەنها یەك قوتابی/خوێندکار وەرگیرا، دەتوانێت دەست بە خوێنـدنی ئەکـادیمی بکـات بە مەرجێـک لـە لایـەن لیژنەیـەکی پسـپۆڕەوە پرسـیاری تاقیکردنـەوە و هـەڵەچنینی پـەڕاوی تاقیکردنەوەی بۆ ئەنجام بدرێت، بەڵام زانکۆکان سەرپشکن لە کردنەوەی یان نەکردنەوەی خوێنـدن بۆ تەنها یەک قوتابی/خوێندکار.

١٠- یەدەگ (إحتیاط) لە خوێندنی دیپلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی بە هیچ شـێوەیەک بـوونی نیـیە، بەڵکو تەنها وەرگیراو بەپێی ژمارەی کورسیەکان بوونی هەیە.

١١- پاڵپشـت بـە پەیـڕەوی ژمـارە (١١)ی سـاڵی (٢٠٢١)ی سـەرۆکایەتی ئەنجـومەنی وەزیـران تـایبەت بە پێـدانی مـۆڵەتی خوێنـدن لە هەرێمـی کوردسـتان و ڕێنمـایی ژمـارە (٥)ی سـاڵی (٢٠٢١)ی مـۆڵەتی خوێنــدن لە هەرێمــی کوردســتان، وەزیــر و ئەوانەی کە لەم پــلەیەدان و ئەنــدامانی پەرلەمــان و ئەنجـومەنی پارێزگاکـان و سـەرۆکی یەکە کارگێڕییەکـان و سـەرجەم فەرمـانبەرانی خـاوەن پـلەی (باڵا/أ) و پلەی (باڵا/ب)، تاوەکو لەو پـلەیە دابـن نـاتوانن داوای مـۆڵەتی خوێنـدن بـکەن، لەسـەر ئەم بنەمایە ناوبراوان ناتوانن پێشکەشی خوێندنی باڵا لە زانکۆکانی هەرێمی کوردستان بکەن.

١٢- قوتابی/خوێندکار لە کاتی هەبوونی بارودۆخی لەناکاو و لە توانابەدەر (الظرف الطارئ والقوة القاهرة) بەپێی دۆکیومێنتی فەرمی سەلمێندراو، دەتوانێت داوای دواخستنی خوێندن تەنها بۆ ماوەی (١) یەک ساڵ بکات بەر لە دەستپێکردنی بە پرۆسەی خوێندنی ئەکادیمی و، پێویستە داواکارییەکەی لە لایەن (ئەنجومەنی بەش و کۆلیژ) پەسەند بکرێت، لێرەدا قوتابی/خوێندکار ناتوانێت لە ماوەی پرۆسەی خوێندنی ئەکادیمی داوای (دواخستنی خوێندن یان هەڵپەساردنی خوێندن) بکات. بە پێچەوانەوە فەرمانی وەرگرتنی لە خوێندن هەڵدەوەشیتەوە.

١٣- لە کاتی پێشکەشکردنی هەر دۆکیومێنتێکی نادروست لە لایەن خوازیار بۆ مەبەستی پێشکەشکردن و وەرگیران لە دیپلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی لە زانکۆکانی هەرێمی کوردستان، راستەوخۆ فەرمانی سڕینەوەی ناو (ترقين قيد)ی لە لایەن سەرۆکایەتی زانکۆوە بۆ دەردەکرێت و رێکاری یاسایی بەرامبەری دەگیردرێتەبەر، هەروەها مافی پێشکەشکردنی نابێت تاکو تێپەربوونی (٣) سێ ساڵ بەسەر رێکەوتی دەرچوونی فەرمانی سڕینەوەی ناو و دوای ئەو ماوەیەش پێویستە لەسەرەتاوە بەپێی ناوەڕۆکی ئەم رێنماییە پێشکەشی خوێندنی دیپلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی بکاتەوە، نەوەک لەو قوناغەوە دەست بە خوێندن بکات کە سڕینەوەی ناوی بۆ کراوە.

١٤- خوازیار مەرجە دەرچووی زانکۆیەکی ناوخۆیی یان دەرەکی دانپێدانراو لە لایەن وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی هەرێمی کوردستان بێت. لە حاڵەتێکدا ئەگەر خوازیار بڕوانامەی لە دەرەوەی وڵات بەدەست هێنابێت، پێویستە بڕیاری یەکسانکردنی بڕوانامەی لە وەزارەت بۆ ئەنجام درابێت، بە پێچەوانەوە مافی پێشکەشکردنی نییە.

١٥- هەر بەشێکی زانستی لە زانکۆی ناوخۆ کە خوێندنی دیپلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی دەکاتەوە، پێویستە لە کاتی پرۆسەی پێشکەشکردن ئاماژە بدات کە هەڵگرانی بڕوانامەی بەکالۆریۆس لە کام بەشی زانستی بۆیان هەیە پێشکەشی ئەم جۆرە خوێندنە بکەن.

١٦- هەر کاتێک رێکەوتنامەی هاوبەشی نێوان هەردوو زانکۆی ناوخۆ و دەرەکی هەڵوەشایەوە، لیژنەیەکی گەران بەدوای راستیەکان (تقصي الحقائق) لەسەر ئاستی وەزارەت پێکدەهێندرێت و بەم شێوەی خوارەوە مامەڵە لەگەڵ چارەنووسی قوتابی/خوێندکارەکان دەکرێت:

أ. ئەگەر کەمتەرخی لە لایەن زانکۆی ناوخۆییەوە بوو، ئەوا قوتابی/خوێندکارەکان لە زانکۆی ناوخۆ درێژە بە خوێندن دەدەن و بڕوانامەی دەرچوون لە لایەن زانکۆی ناوخۆ بە وەرگیراوان دەبەخشرێن و بەشەکە بۆ ماوەی (٥) پێنج ساڵ ناتوانێت خوێندنی باڵا بە گشت ئاستەکانیەوە بکاتەوە.

ب. ئەگەر بە هۆکارێکی لەتوانابەدەر لە لایەن زانکۆی دەرەکی رێکەوتنامەکە هەڵوەشایەوە، ئەوا زانکۆی ناوخۆ پێویستە هەوڵ بدات لەگەڵ زانکۆیەکی دیکەی دەرەکی رێکەوتنامەی هاوبەش واژوو بکات، بە پێچەوانەوە قوتابی/خوێندکارەکان لە زانکۆی ناوخۆ درێژە بە خوێندن دەدەن و بڕوانامەی دەرچوون لە لایەن زانکۆی ناوخۆ بە وەرگیراوان دەبەخشرێن.

ماددەی (٧): پلان و ژمارەی کورسیەکان:

١- وەزارەت لە رێگەی فەرمانگەوە داوای پلان خوێندنی دیپلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی لە زانکۆ حکومییەکانی هەرێم دەکات. زانکۆ هەڵدەستێ بە ئامادەکردنی پلان و دیاری کردنی ژمارەی کورسیەکان بەپێی ناوەڕۆکی ئەم رێنماییە و بە رەچاوکردنی مەرجی ستافی وانەوتنەوە و هەروەها هەبوونی ستافی میلاکی ئەکادیمی و ژێرخانی ئەندازەیی و پیشەیی و کارگێری و دەستەبەرکردنی سەرجەم پێداویستیە زانستیەکان و پێداویستی راستەقینەی کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت و پاشان لە لایەن ئەنجومەنی زانکۆوە پلانی خوێندن و ژمارەی کورسیەکان پەسەند دەکرێت و دواتر لە لایەن وەزارەت/فەرمانگە پلان و ژمارەی کورسیەکان پەسەند دەکرێت.

٢- سەرجەم کورسیەکانی خوێندنی دیپلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی بە شێوازی پاراڵێل دەبێت، بەم شێوەیەی خوارەوە:

أ. دەکرێت ژمارەیەک لە کورسیەکانی پاراڵێل بۆ دەرچووانی زانکۆ ناوخۆییەکە تەرخان بکرێت کە ئەم جۆرە خوێندنە دەکاتەوە بە مەرجێک لە رێژەی (٢٥%)ی پلان زیاتر نەبێت و ئەو پێشکەشکارەی زۆرترین خاڵی بەدەستهێنا بەپێی رێژەی پلانەکە وەردەگیرێت.

ب. ژمارەیەك لە کورسیەکانی دیکەی پاراڵێل بۆ گشت پێشکەشکاران تەرخان دەکرێت و ئەو پێشکەشکارانەی کە دانەمەزراون یان دامەزراون لە دامودەزگاکانی حکومی لە هەرێمی کوردستان و عێراق، مافیان هەیە پێشکەشی بکەن و ئەو پێشکەشکارەی زۆرترین خاڵی بەدەستهێنا بەپێی رێژەی پلانەکە وەردەگیرێت.

٣- هەر کاتێک ئەگەر کورسی بەتاڵ مایەوە بە گشت جۆرەکانی کورسی خوێندنی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی، ئەوا بە هیچ شێوەیەك ئەو کورسیانە پڕ ناکرێنەوە.

٤- هیچ زانکۆیەک بۆی نییە کورسی خوێندن زیاد بکات سەرباری پلانی پەسەندکراو لە لایەن وەزارەتەوە، بە پێچەوانەوە خۆیان بەرپرسیار دەبن لە ڕووی یاسایی و کارگێرییەوە.

٥- کورسی بۆ هیچ وەزارەت و دامەزراوەیەکی حکومی و تایبەت تەرخان ناکرێت، بەڵکو فەرمانبەرانی ئەم دامەزراوانە دەتوانن لەسەر کورسیەکانی پاراڵێل بەپێی ناوەڕۆکی (بڕگەی ٢/خاڵی ب) لەم ماددەیە پێشکەش بکەن، جگە لە دەرچووانی ئەو زانکۆ ناوخۆییەی کە خوێندنەکە دەکاتەوە کە بەپێی (بڕگەی ٢/خاڵی أ) لەم ماددەیە ژمارەیەک لە کورسیەکانی بۆ تەرخان دەکرێت.

٦- پێویستە خوازیار لە کاتی پێشکەشکردن تەنها یەک شێوازی کورسی خوێندنی تەرخانکراو هەڵبژێرێت و نابێت پێشکەشی دوو شێوازی کورسی خوێندنی تەرخانکراو بکات.

ماددەی (٨): لایەنی دارایی خوێندن:

١- تەواوی تێچووی خوێندن وەکو (کرێی ساڵانەی خوێندن، سەردانی زانکۆی دەرەکی ئەگەر هەبوو بە گشت خەرجیەکانیەوە، بەکارهێنانی کەرستەی تاقیگە) لە ئەستۆی قوتابی/خوێندکار دەبێت. بۆیە پێویستە خوازیار لە کاتی پرۆسەی پێشکەشکردن بەڵێننامەی یاسایی لە سەرۆکایەتی زانکۆ واژوو بکات کە ئامادەیە تەواوی تێچووی خوێندنەکەی لە ئەستۆ بگرێت.

٢- کرێی خوێندنی زانکۆی ناوخۆ لە لایەن (لیژنەی زانستی و ئەنجومەنی بەش)ی پەیوەندیدار پێشنیار دەکرێت و پاشان لە (ئەنجومەنی زانکۆ) پەسەند دەکرێت و دواتر لە لایەن وەزارەت/فەرمانگەی کارگێری و دارایی بە هەماهەنگی لەگەڵ فەرمانگە پەسەند دەکرێت.

٣- کرێی خوێندنی زانکۆی دەرەکی ئەگەر هەبوو لە لایەن زانکۆی دەرەکی دەست نیشان دەکرێت و خەرجییەکەی دەکەوێتە سەر ئەستۆی قوتابی/خوێندکار و پابەند دەبێت پێی، بە پێچەوانەوە بڕوانامەی دەرچوونی پێ نابەخشرێت.

ماددەی (٩):

کار بە هیچ ڕێنمایی و بڕیارێکی پێشووتر لەبارەی خوێندنی باڵا ناکرێت کە پێچەوانەی حوکمەکانی ئەم ڕێنماییە بێت و ئەو قوتابی/خویندکارانەی کە پێشووتر وەرگیراون و لە ئێستادا بەردەوامن لە خوێندن، ئەوا بەپێی ڕێنماییەکانی پێشوو بەردەوام دەبن لە خوێندن.

ماددەی (١٠):

ئەم ڕێنماییە لە دوای دەرچوونی لە (ڕۆژنامەی وەقایعی کوردستان) بڵاودەکرێتەوە و بۆ ساڵی خوێندنی (٢٠٢٤-٢٠٢٥) دەچێتە بواری جێبەجێکردن.

هۆیەکانی دەرچوون

بە مەبەستی ڕێکخستنی مەرج و ڕێکارەکانی پێشکەشکردن و شێوازی پێشبڕکێ بە مەبەستی بەدیهێنانی هەلی یەکسان و دادپەروەری و شەفافیەت لە پرۆسەی پێشکەشکردن و وەرگرتن و، ڕەچاوکردنی هاوسەنگی نێوان چەندێتی و چۆنیەتی خوێندنی باڵا لە هەرێمی کوردستان و دروستکردنی هەلی درێژەدان بە خوێندنی دیپلۆمی باڵای یەک ساڵەی پیشەیی لە زانکۆکانی هەرێمی کوردستان لەگەڵ زانکۆ و دامەزراوەزگا ئەکادیمییەکانی دەرەوەی وڵات بە مەبەستی پێدانی بڕوانامەی هاوبەش (**Joint Degree**) و، گرینگی دان بە خوێندنی پیشەیی بە سوودوەرگرتن لە ڕەهەندی نێودەوڵەتی، و پێگەیاندنی کادیری پیشەیی بۆ دامەزراوەزگاکانی حکومی لە هەرێمی کوردستان و کەرتی تایبەت و پێویستی بازاڕی کاری هەرێمی کوردستان، وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی هەرێمی کوردستان ئەم ڕێنماییەی دەرکرد.

د. ئارام محمد قادر
وەزیری خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی